

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3001/2024. (I. 12.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Handó Tünde, dr. Márki Zoltán, dr. Patyi András és dr. Salamon László* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Czine Ágnes, dr. Marosi Ildikó és dr. Schanda Balázs* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 24.Szef.23/2021/3. számú végzése alap-törvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, jogi képviselő útján (*dr. Bieber Ivóna* ügyvéd) eljárva alkotmányjogi panaszt nyújtottak be a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 24.Szef.23/2021/3. számú végzése ellen. Álláspontjuk szerint a támadott bírói végzés sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdését.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapját képező ügy tényállása szerint az indítványozók (akik közül ketten a cselekmény elkövetésekor kiskorúak voltak) 2020. augusztus 26-án 19 óra 30 perckor a Külgazdasági és Külügyminisztérium (a továbbiakban: KKM) Nagy Imre tér 4. szám alatti épületének parkolójában egy sablon segítségével, festékszóróval „LADY MRD” feliratot festettek az aszfaltra (az ezzel okozott kár 4 500 Ft volt), majd ezt követően egy „FIDESZ jachtparkoló” feliratú táblát hagytak hátra a helyszínen a járdaszegélynek támasztva.
- [3] 3. Az indítványozókkal szemben a Budapesti Rendőr-főkapitányság VIII. Kerületi Rendőrkapitányságának Központi Szabálysértési Előkészítő Osztálya feljelentést tett a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 177. § (1) bekezdés *b)* pontja szerint minősülő szándékos rongálással elkövetett tulajdon elleni szabálysértés miatt. Az ügyben eljáró Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: PKKB) meghallgatás nélküli eljárásban hozott végzésében 2021. január 19-én az indítványozók szabálysértési felelősségét megállapította, és őket figyelmeztetésben részesítette (az egyik kiskorú indítványozó esetében gyámhatósági eljárást is kezdeményeztek). Az indítványozók törvényes határidőn belül tárgyalás tartását kérték.
- [4] 4. A PKKB tárgyalás tartása során hozott végzésében a korábbi végzés érdemi részét hatályban tartotta, azaz az indítványozók szabálysértési felelősségét megállapította. A PKKB végzésének indokolásában kiemelte, hogy az indítványozók elmondása szerint cselekményüknek a célja a politikai véleményük kinyilvánítása, és nem pedig rongálás volt (ezért is használtak lemosható festéket, amelyet megerősít, hogy tudomásuk szerint a feliratokat már másnapra eltávolították). A PKKB végzésében hangsúlyozta, hogy a szabálysértés törvényi tényállása megvalósult, az indítványozók esetében pedig megáll az eshetőleges szándékosság esete, mivel legalábbis belenyugodtak cselekményük lehetséges károkozó jellegébe. Az ugyan valóban megállapítható, hogy cselekményüknek nem a rongálás volt az elsődleges célja, de ezzel együtt tudatuknak ki kellett terjednie arra, hogy a festéssel értékcsökkenést okozhatnak az aszfalt felületén. A politikai véleménynyilvánítási jellegre való hivatkozással kapcsolatban a PKKB arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kívülállók számára nem volt értelmezhető, hogy

a cselekménnyel mi volt az indítványozók motivációja, így azonban az erre való hivatkozás nem állja meg a helyét, sőt súlyosító körülmény, hogy az utóbbi időben elszaporodtak az ilyen festékszórás akciók.

- [5] 3. A PKKB végzésével szemben az indítványozók fellebbezéssel fordultak a Fővárosi Törvényszékhez (a továbbiakban: másodfokú bíróság), amely azonban végzésével az elsőfokú bíróság végzésének érdemi részét hatályában fenntartotta.
- [6] A jogerős végzés indokolásában a másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a PKKB helytállóan állapította meg a tényállást és minősítette az indítványozók cselekményét. A politikai véleménynyilvánításra történő hivatkozás tekintetében kiemelte a másodfokú bíróság, hogy az arra való hivatkozás azért sem fogadható el, mert a vélemény kifejezésének eszköze (aszfaltra fújta felirat) nem csak az akció alatt, hanem utána hosszabb ideig is megmaradt. A rongálás tényét erősíti a másodfokú bíróság szerint, hogy a festékekkel fújta felirat nem tűnt el magától, annak eltávolítása emberi beavatkozást igényelt. Ezzel kapcsolatban arra is kitért a jogerős végzés, hogy a szabálysértési felelősség szempontjából közömbös, hogy a festéket elmosta volna egy eső is, mivel a nyári időszakban teljesen kiszámíthatatlan, hogy mikor fog esni az eső, ezért a felirat emberi beavatkozás nélkül hetekig is ott lehetett volna. A cselekménynek a véleménynyilvánítás szabadságával való kapcsolata tekintetében a másodfokú bíróság arra is felhívta a figyelmet, hogy az önkényesen nem gyakorolható. A parkolóban elhelyezett felirat pedig továbbá azért is problémás volt, mivel az azt a látszatot kelthette, hogy a parkolóhely nem mindenki számára nyitott, így a cselekmény a közlekedés rendjének a megzavarására is alkalmas volt.
- [7] 4. Az indítványozók ezt követően fordultak az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszukban kifejtették, hogy véleményük szerint cselekményük a véleménynyilvánítás szabadságának hatálya alá tartozott, amit azonban az eljáró bíróságok nem ismertek fel, így a támadott végzés alaptörvény-ellenes. Az indítványozók hivatkoztak az Alkotmánybíróság 14/2019. (IV. 17.) AB határozatára (a továbbiakban: Abh1.), kiemelve, hogy álláspontjuk szerint az ügyükben rögzített tényállás analóg az ebben a határozatban érintett tényállással, ezért a hivatkozott Abh1. szerint az ügyükben is sérült az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése. A fentiek mellett hangsúlyozták, hogy a véleménynyilvánítás kiemelt alkotmányos védelmet élvez, amely jelen ügyben a bíróságok döntése miatt sérült, mivel cselekményük egyértelműen védett alapjoggyakorlásnak minősült. Az alkotmányjogi panasz indokolásában azt is hangsúlyozták, hogy az Abh1.-ben foglalt tesztnek cselekményük mindenben megfelelt (azonosítható volt az üzenet, és az okozott sérelem is csekély mértékű volt). A „LADY MRD” felirat egyértelműen politikai üzenetet hordozott, és összeköthető volt a külgazdasági és külügyminiszterrel (a továbbiakban: KKM miniszter), és ezáltal a KKM parkoló érintettsége is igazolható. A tulajdonjoggal való kollízió kapcsán is megállapítható, hogy mivel a felirat könnyen eltávolítható volt, ezért fel sem merülhet a visszafordíthatatlan állagsérelem lehetősége. A cselekményük egyértelműen politikai véleménynyilvánítás volt, ezért az is analóg a hivatkozott Abh1.-gyel, hogy őket politikai véleményük miatt büntették meg. Kiemelték azt is, hogy cselekményük elkülönül a 17/2020. (VII. 17.) AB határozatban foglaltaktól, mivel cselekményükkel nem korlátoztak más versengő véleményt. A fentiekre tekintettel az indítványozók az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének sérelme miatt kérték a másodfokú bíróság végzésének a megsemmisítését.

II.

- [8] Az Alaptörvény érintett rendelkezése:

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

III.

- [9] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a tekintetében megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [10] 2. Az alkotmányjogi panasz határidőben a bíróságra érkezett. A panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozók megjelölték továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv.

52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány benyújtását részletesen indokolták, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogok sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozók kifejezett kérelmet fogalmaztak meg a bírói döntések megsemmisítésére nézve [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].

- [11] 3. Az Abtv. 27. §-a szerint az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [12] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló szabálysértési eljárás alá vont személyek nyújtották be az ügyüket érdemben lezáró bírói végzéssel szemben. A végzéssel szemben a Szabs. tv. 116. § (3) bekezdése alapján fellebbezésnek nem volt helye.
- [13] 4. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [14] E tekintetben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügy az Alaptörvény IX. cikkében biztosított véleménynyilvánítás jogának hatályát és határait érintő alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdéseket vet föl. A bírói végzés alkotmányossági vizsgálata kapcsán vizsgálni kell, hogy a szabálysértési eljárásban minősített cselekmény a szólásszabadság hatálya alatt áll-e, és ha igen, akkor fennálltak-e alkotmányos korlátozásának indokai.
- [15] 5. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése vonatkozásában érdemben bírálta el.

IV.

- [16] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [17] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz alapján „a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [18] Az Alkotmánybíróság nem vonhatja el azonban az ítélező bíróságok hatáskörét az előttük fekvő tényállás elemeinek átfogó mérlegelésére, csupán a mérlegelés alapjául szolgáló jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a mérlegelés alkotmányossági szempontjainak a megtartását vizsgálhatja felül.
- [19] Az Alkotmánybíróság fontosnak tartja kiemelni azt az 1/2019. (II. 13.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh2.) valamint Abh1.-ben már rögzített szempontot is, miszerint egy cselekmény büntethetőségének a megítélése során arra is figyelemmel kell lenni, hogy bár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) és a Szabs. tv. is (többek között) az alkotmányos (az Alaptörvény szerinti társadalmi, gazdasági, állami) rend sérelméhez, illetve annak veszélyeztetéséhez köti az egyes cselekmények társadalomra veszélyességének megítélését, amennyiben egy cselekmény az Alaptörvény által védett alapjog-gyakorlásnak minősül (így pl. a véleménynyilvánítás szabadságának körébe esik), fokozottabb körültekintéssel kell vizsgálni annak társadalomra veszélyességét {lásd e tekintetben: Abh2., Indokolás [44], továbbá Abh1., Indokolás [21]}.
- [20] Az Abtv. 27. §-a szerinti panaszeljárásokban a jogszabály (adott esetben a Szabs. tv.) rendelkezésének alaptörvény-ellenessége fel sem merül, az viszont igen, hogy a bíróság az indítványozó alapjogát (azaz így az Alaptörvényt) megsértve hozott döntést. Valamennyi, az Abtv. 27. §-a szerinti hatáskörben folytatott eljárásban az Alkotmánybíróságnak végső soron erről kell döntenie. Ha pedig a vizsgálat eredményeképp az Alkotmánybíróság azt állapítja meg, hogy az indítványozó alapjoga sérült, akkor ez abban az esetben is a bírói döntés megsemmisítését eredményezi, ha egyébként a döntés alapjául szolgáló jogszabály alkotmányos. Ennek magyarázata,

hogy az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének az alapja [R] cikk (1) bekezdés]; az Alaptörvénnyel ellentétes döntés abban az esetben is megsemmisítendő, ha egyébként jogszabályszerűsége nem vitatott. Ha az Alkotmánybíróság hatásköre nem terjedne ki egy büntető vagy szabálysértési ítélet alkotmányossági vizsgálatára azon az alapon, hogy az indítványozó magatartása egyébként tényállásszerű, akkor az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja kiüresedne [17/2020. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [22]–[23]].

- [21] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján tehát azt vizsgálta, hogy az eljáró bíróság helyesen ítélte-e meg a szóban forgó ügynek a véleménynyilvánítás szabadságával való kapcsolatát. A bíróságnak ugyanis választ kellett adnia arra a kérdésre, hogy a megállapított tényállás keretei között a kifogásolt cselekmény a szólásszabadság hatálya alatt áll-e, azaz alkalmazni kell-e rá a szólásszabadság védelmét biztosító alkotmányjogi mércéket.
- [22] 2. A fenti kérdés vizsgálata során az Alkotmánybíróság mindenekelőtt – korábbi gyakorlata alapján – röviden áttekintette, hogy az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének értelmezési körében milyen feltételek mellett vonható egy aktus a szólásszabadság fogalmi körébe. Ezen tesztet a testület az Abh2.-ben fektette le, és később az Abh1.-ben, valamint a 17/2020. (VII. 17.) AB határozatában, továbbá a 3048/2022. (II. 4.) AB határozatában és a 3050/2022. (II. 4.) AB határozatában is megerősítette.
- [23] 2.1. E tekintetben az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás jogának a hatálya, vagyis a „véleménynyilvánítás” fogalma normatív természetű, amely ugyan nem öleli fel a véleményalkotás valamennyi megnyilvánulását, viszont egyúttal magában foglalja a szóbeli vagy írásbeli kommunikáción túli aktusokat is. Határait ezért nem önmagukban a köznapi értelemben vett megszólalások jelölik ki, hanem az, hogy mely aktusok állnak kapcsolatban a véleményszabadság alkotmányos igazolásával. Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata szerint ugyanis a véleménynyilvánító nemcsak szavakkal, hanem például képek, szimbólumok használatával vagy ruhadarabok viselésével is megoszthatja gondolatait – a jelképhasználatban megnyilvánuló szimbolikus beszéd a véleményszabadság klasszikus kérdései közé tartozhat [vö. 4/2013. (II. 21.) AB határozat].
- [24] A 7/2014. (III. 7.) AB határozat többször megerősített értelmezése szerint a szólásszabadság igazolása kettős: egyrészt a politikai közösség demokratikus működése, másrészt az egyéni önkifejezés is igényli, hogy a polgárok szabadon fejthessék ki gondolataikat. A véleménynyilvánítás alapjoga hatályának meghatározásakor elsődlegesen a demokratikus társadalmi kommunikációban való részvétel szempontja nyújt segítséget. Eszerint azok a kommunikatív aktusok állnak kapcsolatban a szólásszabadsággal, amelyekkel az érintettek a nyilvános társadalmi párbeszédben vesznek részt. Ebben azonban a polgárok sokszínűbb módon vehetnek részt, mint a hagyományos értelemben vett beszéd vagy írás, ezért a véleménynyilvánítás jogának a hatálya is szélesebb a verbális kifejezéseknél. A szólásszabadság alkotmányjogi szempontjai tehát a hétköznapi „szólásokon” túl más kommunikatív tettek esetén is relevánsak lehetnek, és kötelező elemeivé válhatnak a jogi mérlegelésnek (lásd e tekintetben: Abh2., Indokolás [31]–[32]).
- [25] 2.2. Az Alkotmánybíróság az Abh2.-ben kiemelte, hogy egy tett véleménynyilvánításként kezelésének szükséges, de semmiképp sem elégséges feltétele, hogy a cselekményt elkövető a véleménye kifejezésének céljából cselekedjen annak ellenére, hogy egy tett véleményszabadság oldaláról történő megítélése szempontjából a jogalkalmazónak elsődlegesen azt kell vizsgálnia, hogy a cselekvőnek mi volt a célja, illetve motívuma a cselekvése során. A véleményszabadság alkalmazásához ugyanis az is szükséges, hogy a közlés választott formája objektív módon is alkalmasnak tekinthető eszköze, közvetítője legyen gondolatok közlésének (Abh2., Indokolás [36]), azaz a külvilág számára is érthető legyen a nonverbális véleménynyilvánítás kommunikációs üzenete [3048/2022. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [23]].
- [26] 3. Egy konkrét cselekmény vonatkozásában az Alkotmánybíróságnak nem feladata annak eldöntése, hogy a szabálysértési hatóságok, illetve az eljáró bíróságok mely cselekményeket tekintik a társadalomra veszélyesnek. Azt azonban vizsgálnia kell az Alkotmánybíróságnak, hogy a társadalomra veszélyesség megállapítása nem eredményezi-e egy védett alapjog gyakorlásának alkotmányellenes korlátozását.
- [27] E tekintetben az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen ezért arra kellett választ adnia, hogy az indítványozók cselekménye, tekinthető-e a véleménynyilvánítás alkotmányosan védett tárgykörébe tartozónak, és amennyiben igen, akkor azt az eljáró bíróság figyelembe vette-e a cselekmény társadalomra való veszélyességének megítélése során.

- [28] 3.1. Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben már foglalkozott a járdákra, aszfaltra felfestett feliratok, és egyéb felfestések kérdésével. Ezzel összefüggésben kimondta a testület, hogy egy cselekményeknek a véleménynyilvánítás szabadságával való kapcsolata nem ítélt meg egységes módon. Egy gyermekek által elhelyezett aszfaltrajznak ugyanis jellemzően nincs a közélettel kapcsolatos kommunikációs üzenete, szemben pl. egy figyelemfelhívó jelleggel befestett, repedezett járdaszakasszal (vagy épp egy elhelyezett felirattal). A közterületnek minősülő út- vagy járdaszakaszon könnyen eltávolítható festékekkel elhelyezett feliratok, színezések ugyanis minősülhetnek a véleménynyilvánítás jogának hatálya alá eső szimbolikus szólásnak. Ennek megítélése során elsősorban arra kell figyelemmel lenni, hogy a véleményközlés személyes szándékán túl az adott cselekmény (pl. felfestett felirat) objektív módon is alkalmasnak tekinthető eszköze, közvetítője lehet-e gondolatok közlésének. Amennyiben ugyanis erre igenlő választ tudunk adni, akkor ezen cselekményt a véleménynyilvánítás körébe tartozó cselekménynek kell tekintenünk (Abh1., Indokolás [31]).
- [29] 3.2. Természetesen ezzel együtt sem állítható, hogy a véleménynyilvánítás szabadságára hivatkozással valamennyi ilyen cselekmény automatikusan megengedett lenne. Így például a véleménynyilvánítás szabadságának védelmi körén kívül esik – az Abh2.-ben kimondottakhoz hasonlóan – egy közterületi út- vagy járdaszakasz olyan mértékű rongálása, amely a tulajdon tárgyában, azaz magában az út- vagy járdaszakaszban visszafordíthatatlan, vagy csak jelentős költségek árán visszafordítható (pl. csak újraaszfaltozással javítható) sérelmet okoz.
- [30] Annak megítélése tehát, hogy adott esetben a véleménynyilvánítás szabadságának hatálya alatt vizsgálendő, erős alkotmányos védelemre igényt tartó cselekményről, avagy vandalizmusról van-e szó, az egyedi tényállás elemei alapján a bíróságok feladata. E tekintetben azonban jelentősége van annak, hogy a konkrét cselekmény mind a „véleménynyilvánító” személy szubjektív szándéka, mind az objektív értékelés szerint – legalább hipotetikusán – a nyilvánosság előtt értelmezhető közlés-e (Abh1., Indokolás [33]).
- [31] 3.3. Az Abh2. a fenti szempontok mellett azt is rögzítette, hogy az ítélező bíróságoknak – egy cselekmény véleménynyilvánításként történő kezelésének megítélése során – figyelemmel kell lennie a szólásszabadságnak más alapjogokkal való kollíziójára is – így különösen a tulajdonhoz való joggal történő kapcsolatára. A véleménynyilvánítás szabadsága és a tulajdonhoz való jog ugyanis akkor áll tényleges kollízióban, ha a tetteges véleménynyilvánítás a tulajdon tárgyában állagsérelmet okoz, a tulajdon értékét csökkenti. Ilyen esetben a kollízió feloldásánál gondos körültekintéssel kell eljárni, és figyelembe kell venni, hogy csak kivételes esetekben igazolható alkotmányosan az a véleménynyilvánítás, amely a tulajdon tárgyát rongálja (Abh2., Indokolás [38], továbbá Abh1., Indokolás [34]).
- [32] Ennek vizsgálata során – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján – egyfelől figyelembe kell venni, hogy a tulajdonhoz való jog korlátozásának szükségessége tekintetében indokoltnak tekinthető-e a cselekvő véleményének tetteges magatartás által történő kifejezésre juttatása (vagy az más, olyan eszközzel is – pl. felszólalással, molinóval, táblákkal stb. – kifejezhető lenne, amely a tetteges magatartással azonos súlyú figyelemfelkeltésre lenne alkalmas). Másfelől vizsgálni kell azt is, hogy a tett által megvalósuló véleménynyilvánítás során bekövetkező tulajdonjogkorlátozás arányban áll-e a véleménynyilvánító cselekvés céljával. E tekintetben a jogalkalmazónak elsődlegesen azt kell vizsgálnia, hogy az érintett személynek a véleménye közlésére szolgáló cselekménye nem korlátozza-e oly mértékben másnak a tulajdonhoz való jogát, amely a tulajdon öncélú, a vélemény közlésének kereteit túllépő, visszafordíthatatlan, vagy csak jelentős költségráfordítással visszafordítható károsodását eredményezi (Abh1., Indokolás [35]).
- [33] 4. A korábbi alkotmánybírósági gyakorlatban kialakított teszt alapján jelen ügyben az alábbiak állapíthatók meg.
- [34] 4.1. Jelen ügyben elsősorban azt vizsgálta az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozók cselekményének volt-e a külső szemlélő számára is azonosítható kommunikációs üzenete. Ennek kapcsán megállapítható, hogy az indítványozók cselekménye véleménynyilvánításként volt értékelhető, hiszen az aszfalton elhelyezett „LADY MRD” felirattal és a helyszínen kihelyezett és hátrahagyott táblával tiltakozni akartak a KKM miniszter általuk luxusjachtozásnak minősített hajózása ellen, és ezzel a cselekményükkel akarták felhívni a figyelmet a KKM miniszter és a jacht tulajdonosának vélt kapcsolatára. Azt is fontos kiemelni, hogy jelen ügyben a felfújtt felirat, továbbá az elhelyezett tábla a politikai vélemény hordozója volt: az indítványozók azért festették fel a vitatott feliratot, mert ezzel akarták felhívni a figyelmet a sajtóban nem sokkal korábban megjelent eseményre. A konkrét cselekmény az objektív értékelés szerint is a nyilvánosság számára értelmezhető közlés volt. Ezt az objektív értelmezhetőséget alátámasztja az is, hogy a feliratot a KKM épülete előtt helyezték el, időben közel az érintett

eseményhez, a jacht nevét festették fel, és a hozzá kapcsolódó táblát is kihelyezték. A felfújít felirat tehát objektív módon is alkalmas volt az üzenet közvetítésére.

- [35] 4.2. Az indítványozók által támadott bírósági végzés tekintetében fontos kiemelni, hogy a PKKB és a másodfokú bíróság az indítványozók cselekményét azért minősítette szándékos rongálással elkövetett tulajdon elleni szabálysértésnek, mivel álláspontja szerint a festék eltávolítása emberi beavatkozást igényelt, és ennek költségei voltak, amely kimeríti a rongálás tényállását. A feliratot az indítványozók lemosható festékkel készítették, amellyel nem okoztak visszafordíthatatlan állagsérelmet és ebből eredő értékcsökkenést, illetve kárt az aszfalt felületében. Ugyanakkor a felirat az aszfalt felületén a tulajdonos akarata és hozzájárulása nélkül megváltoztatta annak az eredeti állapotát: olyan állagváltozást idézett elő, amely nem önmagától szűnt meg, hanem az eredeti állapotot a tulajdonosnak kellett helyreállítania, a saját költségviselése mellett. Az indítványozók a felirattal és a járdaszegély mellett otthagytott táblával nonverbálisan kifejezték a politikai véleményüket a közéleti kérdésben, azonban az alapjog gyakorlás befejezésével annak helyszínét úgy hagyták el, hogy a feliratot nem távolították el, az aszfalt felület eredeti állapotát nem állították helyre, amivel szükségtelen költséget okoztak a tulajdonosnak. Az indítványozók cselekménye a szólásszabadsághoz kötődött, felismerhető üzenete volt, azaz egyfajta – a közügyekkel összefüggő – kritikaként volt értékelhető.
- [36] 4.3. A fentiek figyelembe vétele mellett az indítványozók cselekménye kétségtelenül kollíziót okozott az alkotmányosan kiemelt védelmet élvező tulajdonhoz való alapjoggal, amit a PKKB és a másodfokú bíróság is felismert. Ezért az Alkotmánybíróságnak azt is vizsgálnia kellett, hogy a bíróságok az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatának megfelelő alkalmazásával oldották-e fel a két alkotmányosan kiemelten védett alapjog kollízióját, és ennek eredményeként helytállóan jutottak-e arra a következtetésre, hogy a vizsgált esetben az indítványozók által politikai véleményük kifejezésére a véleménynyilvánítás nonverbális formájaként választott kifejezési mód a tulajdonhoz való alapjog sérelmét okozta. Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben és az Abh2.-ben már megállapította, hogy tényleges kollízió áll fenn a véleménynyilvánítás szabadsága és a tulajdonhoz való jog között, ha a tetteges véleménynyilvánítás a tulajdon tárgyában állagsérelmet okoz, a tulajdon értékét csökkenti. A kollízió feloldásánál gondos körültekintéssel kell eljárni, figyelembe kell venni, hogy csak kivételes esetekben igazolható alkotmányosan az a véleménynyilvánítás, amely a tulajdon tárgyát rongálja. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is kiemeli, hogy az alkotmányossági vizsgálat során a bíróságok által megállapított tényállásból indul ki, illetve hogy szakjogi kérdésekben nem mérlegelheti felül a bíróságokat.
- [37] A bíróságok a vizsgált esetben a tényállás részeként megállapították, hogy az indítványozók úgy helyezték el a közterületi parkoló aszfalt felületén a feliratot, hogy az az eredeti állapothoz képest a tulajdonos akarata és hozzájárulása nélkül állagváltozást okozott. Az eredeti állapotot a tulajdonosnak kellett helyreállítani a saját költségén, mivel az indítványozók úgy hagyták el a helyszínt, hogy az egyébként helyreállítható eredeti állapotot nem állították helyre, az állagváltozást nem szüntették meg a lemosható felirat lemosásával. A másodfokú bíróság a támadott végzésében rámutatott arra, hogy az irányadó bírói gyakorlat értelmében nemcsak a tulajdon tárgyának állagváltozását, értékének csökkenését és az ebből eredő kárt okozó szándékos magatartás tekinthető szabálysértési, illetve büntető szakjogi értelemben rongálásnak. Szabálysértési jogilag a tulajdon tárgyában a tulajdonos akarata és hozzájárulása ellenére bekövetkező olyan állagváltozás („esztétikai kár”), amely esetében az eredeti állapot helyreállítható, és azt a tulajdonos a saját költségén állítja helyre szintén rongálásnak minősül, ilyen esetben az eredeti állapot helyreállításának a tulajdonos által viselt igazolt költsége kárnak tekintendő.
- [38] A vizsgált esetben az indítványozók a közterületi parkoló aszfaltjának a felületét a tulajdonos akarata és hozzájárulása nélkül változtatták meg, az eredeti állapotot azonban a helyszín elhagyását megelőzően nem állították helyre, azt helyettük a tulajdonos a saját költségére végeztette el. Bár az indítványozók a közügyek megvitatásához kapcsolódóan, a politikai véleményük kifejezése céljából helyezték el a feliratot az aszfalton úgy, hogy annak állagában visszafordíthatatlan állagváltozást, és ebből eredő értékcsökkenést nem okoztak, a tulajdonos akarata és hozzájárulása nélkül elhelyezett és a helyszín elhagyása előtt el nem távolított felirat megváltoztatta a felület eredeti állapotát, esztétikai megjelenését, továbbá az eredeti állapot helyreállítása szükségtelenül költséget okozott a tulajdonos számára. Az Alkotmánybíróság szerint a vizsgált esetben a tetteges véleménynyilvánítás indítványozók által választott formája valós kollízióba került a tulajdonhoz való alapjoggal, ezért az Abh1. és Abh2. indokolásában a kollízió feloldásánál irányadó alkotmányossági szempontok a vizsgált esetben is megfelelően irányadók.
- [39] E körben elsőként az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés alapján azt kellett vizsgálni, hogy a tulajdonhoz való alapjog korlátozására kivételesen került-e sor, nem állt-e rendelkezésre a konkrét esetben az indítványozók számára az alkotmányosan védett véleményük kifejezésére olyan általuk választható egyéb verbális, illetve nonverbális

lis kifejezési forma, ami nem járt volna a tulajdonhoz való alapjog sérelmével (szükségességi vizsgálat). A bíróságok által megállapított tényállás szerint az indítványozók a parkolóban egy táblát is otthagytak, amelyen kifejezték a politikai véleményüket. Az Alkotmánybíróság az Abh2.-ben utalt arra, hogy a nonverbális vélemény kifejezhető úgy is, hogy az nem okoz állagsérelmet, értékcsökkenést és ebből eredő kárt a tulajdon tárgyában, ilyen nonverbális kifejezési forma lehet – egyebek mellett – a táblára vagy molinóra írt üzenet, vagy beszéd tartása. Az Alkotmánybíróság a tulajdoni korlátozás szükségességének vizsgálata körében figyelembe vette továbbá azt is, hogy az indítványozók egy olyan „politikai akció” keretében éltek a nonverbális véleménynyilvánítással, amelynek célja szintén a nonverbálisan is kifejezett politikai vélemény kifejezésre juttatása volt, erre tekintettel jelent meg táblára felírt üzenetként is a kifejezett politikai véleményük. Az Alkotmánybíróság a vizsgált ügyben figyelembe vette továbbá azt is, hogy az indítványozók a közéleti kérdéshez kapcsolódóan a politikai véleményüket az általuk választott nonverbális formában szabadon kifejezésre juttathatták. A véleménynyilvánítás szabadságának az indítványozók által választott nonverbális kifejezési formája azonban a vizsgált esetben nem terjed ki arra, hogy a tulajdonos az akarata és hozzájárulása nélkül az aszfalt felületében a felirat elhelyezése következtében bekövetkezett állagváltozást, ami az alapjog gyakorlás befejezésekor, a helyszínről való távozás előtt az indítványozók szerint az eredeti állapotnak megfelelően helyreállítható lett volna (a felirat lemosható lett volna) korlátlan ideig elviseljék.

- [40] Az Alkotmánybíróság a jelen döntés *ratio decidendi*-ként az alábbiakat emeli ki.
- [41] Az alkotmányosan védett véleménynyilvánítás szabadságának oltalmi körébe tartozó tetteges (nonverbális) véleménynyilvánítás választott formája (aszfalt felületre vízzel vagy egyéb, könnyen eltávolítható festékekkel való felirat elhelyezés) esetén az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjog tényleges kollízióba kerülhet a tulajdonhoz való alapjoggal. A kollízió nemcsak akkor tényleges, ha a tulajdon tárgyában vissza nem fordítható állagsérelmet, értékcsökkenést és az ebből eredő kár következik be, hanem akkor is, ha az eredeti állapotnak megfelelően helyreállítható állagváltozás történik, amit a tulajdonosnak kell a saját költségén helyreállítani. Ebben az esetben a bíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt szükségességi-arányossági teszt alkalmazásával oldja fel az ütköző alapjogok konfliktusát. A tulajdonhoz való alapjog korlátozásának a szükségességi-arányossági vizsgálatánál ilyen esetben is megfelelően irányadók az Abh1.-ben és az Abh2.-ben meghatározott szempontok azzal, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága ebben az esetben is csak kivételesen korlátozhatja a tulajdonhoz való jogot és a szükséges korlátozásnak is meg kell, felelnie az arányosság követelményének.
- [42] Ha a nonverbális véleménynyilvánítás választott kifejezési formája valós konfliktusba kerül a tulajdonhoz való alapjoggal, akkor a tulajdonhoz való alapjog korlátozásának a szükségességénél az Alkotmánybíróság vizsgálja azt, hogy a konkrét esetben (és nem általában) rendelkezésre állt-e a vélemény kifejezésére egyéb olyan kifejezési forma, ami a választott nonverbális kifejezési formával azonosan kifejezésre juttathatta a véleményt.
- [43] Ha a konkrét esetben ilyen rendelkezésre állt, akkor a nonverbális véleménynyilvánítás választott kifejezési formája nem tekinthető kivételesnek, az szükségtelenül támaszt alapjogi konfliktust a tulajdonhoz való alapjoggal, azt szükségtelenül korlátozza.
- [44] Ha a véleményt nyilvánító az alapjog gyakorlás befejezését követően a helyszín elhagyását megelőzően nem állítja helyre az eredeti állapotot, nem távolítja el az aszfalt felületéről a feliratot, hanem ezt a tulajdonosnak kell a saját költségén elvégeznie/elvégeztetnie, akkor a nonverbális véleménynyilvánítás választott formája szintén szükségtelenül korlátozza a tulajdonhoz való alapjogot, szükségtelenül idézi elő az alapjogi konfliktust.
- [45] Az ütköző alapjogok méltányos kiegyenlítését szolgálhatja az, ha a véleményt nyilvánító az alapjog gyakorlás befejezését követően, a helyszín elhagyása előtt helyreállítja az aszfalt felület eredeti állapotát (pl. lemossa a vízzel eltávolítható feliratot), elkerülve ezzel az alapjogi konfliktust és a tulajdonhoz való alapjog szükségtelen korlátozását.
- [46] Az Alkotmánybíróság a kifejtettek alapján megállapította, hogy a vizsgált esetben a bíróságok felismerték az előttük fekvő ügy alapjogi vonatkozásait és azt is, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának alapjoga összeütközésbe került a tulajdonhoz való alapjoggal. Helyesen állapították meg azt, hogy a vizsgált esetben a véleménynyilvánítás szabadságának az indítványozók által politikai véleményük kifejezésére választott nonverbális kifejezési formája nem látszólagos, hanem valós kollízióba került a tulajdonhoz való alapjoggal, és az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatának megfelelően az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján helytállóan alkalmazták az alapjogi konfliktus feloldására a szükségességi-arányossági tesztet.
- [47] Az Alkotmánybíróság szerint a vizsgált ügyben alkotmányosan helytálló következtetésre jutottak a bíróságok akkor, amikor – az ügy összes körülményét figyelembe véve – az ütköző alapjogok konfliktusát a tulajdonhoz való alapjog javára oldották fel, mivel az indítványozók által választott nonverbális véleménynyilvánítási forma

nem felelt meg az Abh1.-ben és Abh2.-ben foglalt kivételesség követelményének, szükségtelenül korlátozta a tulajdonhoz való alapjogot.

- [48] 5. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy a PKKB és a másodfokú bíróság megfelelően értékelte az indítványozók cselekményét. Körültekintő módon vizsgálta annak a véleménynyilvánítás szabadságával összefüggő jellegét, emellett elvégezte az indítványozók cselekményének az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján történő összevetését a tulajdonhoz való joggal, és helytállóan következtetett arra, hogy az indítványozók által választott nonverbális kifejezési forma szükségtelen módon korlátozta a tulajdonos tulajdonhoz való jogát. A bíróság az ügy elbírálása során arra is figyelemmel volt, hogy a cselekmény társadalomra való veszélyessége jelen ügyben megállapítható, mivel a cselekmény (az eset összes körülményét figyelembe véve, jelen ügy tényállása mellett) szükségtelenül korlátozta a tulajdonhoz való jogot és ekként nem állt a véleménynyilvánítás szabadságának oltalma alatt.
- [49] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság elutasította a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 24.Szef.23/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló panaszt.

Budapest, 2023. december 19.

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró*

*Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró*

*Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Varga Réka s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Handó Tünde alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [50] 1. Az indítvány elutasításával egyetértek, de a többségi határozatban foglaltaktól eltérő indokolással.
- [51] 2. Az alkotmányjogi panasz elbírálásánál abból kellett volna kiindulni, hogy a véleményszabadság gyakorlására hivatkozás a szándékos rongálással elkövetett tulajdon elleni szabálysértést megvalósító cselekményt jogszerűvé teheti-e, vagyis a tetteges véleményszabadság megszüntetheti-e a jogellenességét a más személy tulajdona ellen intézett támadásnak. Véleményem szerint bármilyen, fizikai tettben megnyilvánuló fellépés állami vagy magántulajdonban lévő épületek és ezek környezete ellen túl van az véleményszabadság védelmi körén. A szólásszabadság olyan gyakorlása, amely egyúttal tulajdon elleni szabálysértést valósít meg, a felelősségre vonás akadályának nem tekinthető; nem lehet teret engedni annak, hogy bárki erre az Alaptörvényben biztosított jogára hivatkozva tulajdon elleni szabálysértést követhessen el. Valamely cselekmény, magatartás jogalkotó általi szabálysértéssé nyilvánítása kizárja azt, hogy ilyen magatartás tanúsítása a véleménynyilvánításhoz való alapjog gyakorlására hivatkozással alkotmányos védelem alá eshessen. Vagyis, ha tulajdon elleni szabálysértés válsól meg, fel sem merülhet ütközés a tulajdonhoz való jog és a véleményszabadság között. A véleményszabad-

ság védelmi körét részben az általános törvények jelölik ki, vagyis az olyan törvények, amelyek nem a véleménynyilvánítási szabadság ellen irányulnak, hanem más jogi érdek védelmét szolgálják. A tulajdon elleni cselekményt tiltó törvények ilyen törvények. A tetteges véleménynyilvánítást az Alaptörvény addig védi, amíg az nem korlátozza más alapjogát. A jelen esetben az általános hatáskörű bíróság szerint a megállapított tényállás a tulajdon elleni szabálysértést megvalósította, ezért eleve kizárt, hogy a véleménynyilvánításnak az adott módja megengedett lehessen.

- [52] 3. Álláspontom szerint a határozat érvelése túlmegy a konkrét ügy keretein, amikor a tetteges véleménynyilvánításnak az indítványra okot adó konkrét ügytől eltérő, hipotetikus esetei sokaságát is számba veszi. Az indokolás különféle élethelyzeteket említ (pl. lemosható festék használata, visszafordíthatatlan állagsérelem hiánya, a felirat és ábra eltávolítása a helyszín elhagyása előtt, a megrongált dolog helyreállítása), amikor a többségi álláspont szerint a tulajdont sértő cselekmény mégsem jelent tulajdon elleni szabálysértést, vagyis a tulajdonsérelem ellenére az elkövető magatartása, bizonyos feltételekkel, utóbb, kizárólag véleménynyilvánításként volna értékelhető. Nem értek egyet azzal, hogy az Alkotmánybíróság a konkrét ügy kereteit túllépi a feltételezett esetek mikénti jövőbeni megítélésére kiható érveléssel. Nem értek egyet a többségi döntés indokolásának azzal az üzenetével sem, hogy a felületmegváltoztatással megvalósult dologrongálás később, a helyreállítással, vagyis ennek a költségei átvállalásával az elkövető vagy más személy által, meg nem történtté tehető. Annak a körülménynek, hogy a helyreállítás költsége nem a tulajdonost, hanem más személyt terhel, legfeljebb a tulajdon elleni szabálysértés jogkövetkezményei kiválasztásánál lehet jelentősége, azonban a cselekmény tényállásszerűsége vizsgálatánál ez a körülmény közömbös kell legyen. Hasonló következtetésre jut a jelen ügyben felmerülttel összehasonlító tényállások mikénti minősítéséről a Kúria 4/2022. Jogegységi határozata (a továbbiakban: JEH), amikor idegen vagyontárgy felületén, a tulajdonos vagy vagyonkezelésre jogosult engedélye nélkül létrehozott változtatás büntetőjogi megítéléséről szól.

Budapest, 2023. december 19.

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [53] 1. A határozat rendelkezése szerinti elutasítással egyetértek. Mindemellett, a határozat indokolása kapcsán párhuzamos indokolást csatolok [Abtv. 66. § (3) bekezdés].
- [54] 2. Álláspontom szerint a véleménynyilvánítás szabadsága által (címén) nem igazolható (nem lehet igazolt) – ekként nem válhat a büntetőjogtól túrést érdemlővé (illetve a büntető természetű szabálysértés felróhatósága alól kimentetté) – a támadó célzatú, a támadott dologra, annak rendeltetésével (természetével) ellenesen, fizikaiságban megnyilvánuló, fizikai hatást gyakorló magatartás.
- [55] Ehhez képest ilyen magatartás esetében a büntetőjogi felelősség (szabálysértés miatti felróhatóság) megállapíthatósága szempontjából közömbös a helyreállíthatóság, vagy megtérítés, illetve helyreállítási készség, képesség, avagy a magatartás intenzitása.
- [56] Jelentősége annak van, hogy másban, másnak kárt okozott-e vagy sem. A kár mértéke a jogalkotónak lehetőséget ad a megosztott (büntetőjogra/szabálysértésre osztott) szabályozásra, a helyreállítási/megtérítési készség/képesség pedig csupán a büntetés/szankció kiszabásához ad mérlegelési támpontot.
- [57] Kétségtelen, hogy a jogalkotó belátására bízott, hogy utóbbit esetlegesen a felelősségre vonás akadályaként, megszüntető okként szabályozza; ennek hiányában viszont a jogalkalmazónak nincs kompetenciája ezt a felelősséget közömbösítőnek tekinteni.
- [58] 3. Álláspontom szerint a büntetőjogi/szabálysértési fellépés igénye közösségi érdekből való. A határozat nem foglalkozik a társadalomra veszélyesség fogalmával – helyesen. Nincs tehát hiányérzetem.
- [59] Ugyanakkor indokoltnak látom megemlíteni, hogy – álláspontom szerint – rigid, leegyszerűsített, ha csupán a büntetőjogi/szabálysértési fenyegetettség önmagában vett léte lenne meghatározó jelentőségű.
- [60] A társadalomra veszélyesség mint tényállást létesítő megfontolás valójában nem mond semmit az adott (büntetendő, tényállásszerű) magatartásról, nem a jogból magából fakadó, nem jogon belüli, hanem jogon kívüli fogalom. Kétségtelen, hogy karrierje során számos kisajátításnak lett szolgája, szolgálója.

- [61] Eredeti jelentéstartalma viszont időtlen, minden időben tartható, mivel a büntetőjog alaprendeltetését kifejező, és minden bűncselekmény esetére felidézi a közösség felelősségét. Ez pedig az, hogy mivel elvetjük a magánbosszút, ezért minden bűncselekmény közügy. Valójában ezt fejezi ki, hogy egy büntetendő magatartás (írnyuljon bárki, vagy bármi ellen) a társadalomra veszélyes, az egész társadalomra veszélyes.
- [62] Ehhez képest pedig nem az a kérdés sora, hogy egy magatartás alapjogot gyakorolt-e, hanem az, hogy sértette-e a közösségi érdekből való tilalmat. Nem a tilalom önmagában, hanem a tilalom közösségi érdekből való sága az igazodási szempont. A tilalom közösségi érdekből való sága, helyénvalósága kétségtelen válhat alkotmányos vizsgálat tárgyává, azonban nem kapitulálhat csupán egyéni szándék előtt.
- [63] 4. A határozat indokolása kapcsán megemlítem, miszerint kétségtelen hogy amennyiben a jog az alkotmányos vita tárgya, akkor adható perspektíva a helyes jogra. Ám ha a vita tárgya valamely bűncselekmény, szabálysértés elkövetési magatartása, akkor nem látom indokoltnak magatartási alternatívának említését. (Ettől nyilvánvalóan más – magának a jognak a vitatását jelentő – kérdés, hogy az elkövetőnek volt-e választási lehetősége, illetve az reális-e.)

Budapest, 2023. december 19.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [64] Egyetértek a határozat rendelkező részében foglaltakkal. Az alkotmányjogi panaszt azonban az alábbiak szerint a többségi állásponttól részben eltérő indokok alapján látom megalapozatlannak, ezért a határozathoz az Abtv. 66. § (3) bekezdése alapján párhuzamos indokolást csatolok.
- [65] 1. A határozat indokolása kiemeli, hogy az indítványozók az aszfalt felületét „a tulajdonos akarata és hozzájárulása nélkül változtatták meg, az eredeti állapotot azonban a helyszín elhagyását megelőzően nem állították helyre, azt helyettük a tulajdonos a saját költségére végeztette el”. Megítélésem szerint a panasz e körülményre való hivatkozás nélkül is elbírálható, a panaszt elutasító következtetés e nélkül is megáll. Másfelől azonban a többségi álláspont ezen a ponton némileg túlterjeszkedik a panaszban felvetett konkrét problémán.
- [66] A JEH a Btk. 371. § (2) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontját – a rongálás szabálysértési értéket meg nem haladó kárt okozó, falfirka elhelyezésével elkövetett alakzata –, valamint 459. § (1) bekezdés 16. pontját – a „kár” büntetőjogi értelemben használt fogalma – egymásra vetítve értelmezte. A JEH indokolása különös figyelmet fordított a kérdés alkotmányossági elemzésére is, az indokolás, különösen annak IV. része a vonatkozó alkotmánybírói gyakorlatra épül. Az Alkotmánybírói jelen határozatának többségi indokolása több helyen inkorporálja a JEH-ben rögzített jogértelmezési megfontolásokat. Rámutat arra, hogy „a festék eltávolítása emberi beavatkozást igényelt és ennek költségei voltak”, továbbá az okozott állagváltozás „nem önmagától szűnt meg, hanem az eredeti állapotot a tulajdonosnak kellett helyreállítania”, ami lényegében a JEH rendelkező része 2. és 4. pontjainak más szóhasználattal való megismétlése. Noha a JEH kifejezetten a falfirka elhelyezésével elkövetett rongálásra vonatkozóan tartalmaz iránymutatást, a konkrét tényálláson túlmutató mércét állít fel annak rögzítésével, hogy „[a] véleménynyilvánítás szabadsága a büntetőjogi felelősségre vonás általános akadályának nem tekinthető” {Indokolás [46]}. Ez összhangban áll azzal a korábban kialakított bírói gyakorlattal, amely szerint „[a] vagyontárgy felületén elhelyezett felületbevonat alapvetően a támadott idegen vagyontárgy külső megjelenésének, állapotának háborítatlanságához fűződő vagyoni érdek védelme szempontjából képez büntetendő magatartást”, továbbá „[a] véleménynyilvánítás szabadsága a büntetőjogi felelősségre vonás általános akadályának nem tekinthető. Alapjoggyakorlásra hivatkozás önkényt nem igazolhat (EBH2019. B12., Indokolás [29], [31]).
- [67] A jelen ügyben a bíróság jogerősen megállapította, hogy az indítványozók magatartása tényállásszerű, az megvalósította a Szabs. tv. 177. § (1) bekezdés *b)* pontjába ütköző és aszerint minősülő, szándékos rongálással elkövetett tulajdon elleni szabálysértést. A többségi indokolás felhívja a figyelmet arra, hogy az indítványozók az aszfalt eredeti állapotát nem állították helyre, ezzel kimondatlanul is azt a következtetést előre vetítve, hogy a felfestés önkéntes eltávolítása a felületről automatikusan a marasztaló bírói döntés alaptörvény-ellenességét eredményezné. Álláspontom szerint ez a JEH burkolt felülbírálatát eredményezheti. A többségi indokolásnak ez az eleme ugyanis ellentétbe kerül azzal az állásfoglalással, hogy a véleménynyilvánítás a büntetőjogi felelősségre vonás általános akadályát nem képezheti.

- [68] A jelen határozattal elbírált alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. § (1) bekezdésén alapszik, ezért az Alkotmánybíróság vizsgálatának a támadott bírói döntés vizsgálatára kell korlátozódnia. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés g) pontja, valamint az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján rendelkezik hatáskörrel a jogegységi határozat Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára, a konkrét ügyben azonban erre irányuló indítványt nem nyújtottak be, a JEH-et nem alkalmazták az eljáró bíróságok.
- [69] Mind ezek alapján a többségi indokolásban levezetett következtetést önmagában az is megalapozza, hogy a véleménynyilvánítás nem igazolhatja a Szabs. tv.-be ütköző – a törvényalkotó által társadalomra veszélyesnek ítélt – cselekmény büntetlenségét, és a tulajdonhoz való jog védelme elsőbbséget élvez a törvénysértő véleménykifejezéssel szemben.
- [70] 2. Az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdése a Nemzeti Hitvallást teszi meg az Alaptörvény értelmezésének zsinórmértékévé. A Nemzeti Hitvallás szerint „a polgárnak és az államnak közös célja a jó élet, a biztonság, a rend, az igazság, a szabadság kiteljesítése”. Ennek alapján az Alaptörvény értékrendjével nem összeegyeztethető a véleménynyilvánításnak a törvény által szankcionált, szándékosan rendbontó módja. Az Alaptörvény I. cikk (2) bekezdése értelmében „Magyarország elismeri az ember egyéni és közösségi jogait”. Az Alkotmánybíróság ezt az emberi méltóságból fakadó önrendelkezési jog alkotmányos tartalmát kialakítva úgy értelmezte, hogy „[a]z egyén az őt megillető alkotmányos jogokat, így az emberi méltóság alapjogából eredő önrendelkezési jogát is a közösség tagjaként gyakorolja. A közösség minden tagját egyenlően illetik meg az alkotmányos jogok, az egyén az önrendelkezési joga gyakorlása során is úgy kell, gyakorolja az alkotmányos jogát, hogy azzal mások alkotmányos joggyakorlását – a szükségesség-arányosság követelményrendszerének szem előtt tartásával – ne sértse. [...] Az egyén az alkotmányos jogai gyakorlása, illetve alkotmányos kötelezettségei teljesítése során együttműködni köteles nemcsak a közösség tagjaival, de az objektív intézményvédelem biztosítására köteles állammal is” {19/2019. (VI. 18.) AB határozat, Indokolás [60]}.
- [71] Álláspontom szerint a fentieknek megfelelően a Nemzeti Hitvallásban és az Alkotmánybíróság alaptörvény-értelmezésében foglaltak irányadóak a jelen ügyben a véleménynyilvánítási szabadság, a szólás szabadsága korlátainak kijelölése során is. Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése értelmében „[m]indenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához”, ez azonban a vélemény kifejezésének szabadságát foglalja magában. A véleménynyilvánítási szabadság kontextusában a Szabs. tv. rendszere szerint tényállásszerű, a tulajdonhoz való jogot sértő magatartás nem egyeztethető össze az Alaptörvény emberképével, amely a korábban hatályos Alkotmánynál nagyobb jelentőséget tulajdonít a közösségben élő, ezért mások iránt felelősséggel tartozó ember fogalmának.
- [72] 3. Az alkotmányjogi panasz elutasítását e további szempontok figyelembevételével látom indokoltnak.

Budapest, 2023. december 19.

Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [73] A határozat rendelkező részében foglaltakkal, az indítvány elutasításával egyetértek, indokaim azonban a döntésben foglaltaktól eltérnek.
- [74] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének rendelkezésével kapcsolatban korábban számos ügyben kifejtett álláspontomnak megfelelően {ld. pl. 17/2020. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [87]–[88]} az elutasításnak általam elfogadott indoka az, hogy „valamely cselekmény, magatartás jogalkotó általi bűncselekménnyé, vagy (törvényi szinten) szabálysértéssé történő nyilvánítása kizárja, hogy ilyen magatartás tanúsítása a véleménynyilvánításhoz való alapjog gyakorlására hivatkozással alkotmányos védelem alá essen” {ld. 3048/2022. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [60]; 3050/2022. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [75]; tartalmilag: 1/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [48]–[53] és 17/2020. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [84]–[94]}. A Btk. illetve a Szabs. tv. vonatkozó rendelkezései ugyanis az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére figyelemmel a véleménynyilvánításhoz való jog alkotmányos korlátozását valósítják meg.

[75] Ezzel az álláspontommal nézetem szerint a JEH-ben foglaltak – különösen az indokolásának [67]–[68] bekezdésében kifejtettek – is harmonizálnak.

Budapest, 2023. december 19.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró különvéleménye

[76] A határozat rendelkező részével és az indokolásával nem értek egyet, álláspontom szerint a támadott bírósági végzést az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna semmisítenie.

[77] 1. Egyetértek azzal, hogy a határozat megerősíti, hogy az Abh1.-ben és az Abh2.-ben kialakított, és azóta több ügyben is alkalmazott tesztet – a tetteges véleménynyilvánítás tesztjét – továbbra is irányadónak tekinti. Ugyanakkor a többségi döntés (mintegy „*ratio decidendi*”-ként) hangsúlyt helyez arra a megállapításra is, hogy a tetteges, vagyis nonverbális véleménynyilvánítás, ha kollízióba kerül a tulajdonhoz való joggal, akkor csak abban az esetben élvez elsőbbséget, ha más eszközzel (pl. táblákkal vagy molinóval) egyáltalán nem fejezhető ki a vélemény. Ez a tételmondat eltér az Abh1.-ben, valamint az Abh2.-ben kimondottaktól, ugyanis azokban az Alkotmánybíróság a fenti összevetésben csupán azt vizsgálta, hogy a vélemény ugyanolyan hatékonysággal lett volna-e kifejezhető más eszközzel, mint akkor, ha az tetteges formában valósul meg. A határozat ezzel jelentősen szűkíti az Abh1.-ben és az Abh2.-ben felállított teszt mozgásterét. Álláspontom szerint – bár kétségtelenül fontos értékelni az alternatív eszközök jelentőségét – nem lehet eleve kizárni a tetteges formát pusztán azon az alapon, hogy lett volna más eszköz is a vélemény kifejezésére. A véleménynyilvánítás szabadságának értelme és célja ugyanis az, hogy a véleménynyilvánító a közlés által részt vegyen a társadalmi diskurzusban, hatással legyen a közvéleményre. Amennyiben egy alkotmányossági vizsgálat alapvetően azt vizsgálja, hogy volt-e más mód is a vélemény kifejezésére, akkor épp ez a társadalmi hatás vész el. Aligha képzelhető el olyan helyzet, amikor ne lehetne más módon is kifejezni a véleményt, azonban ilyen esetekben épp az üzenet szimbolikus, megdöbbentő vagy szatirikus jellege hiúsul meg, és így a közvéleményre gyakorolt hatás nem érvényesül.

[78] Szintén kiemeli a tervezet, hogy amennyiben a véleményt nyilvánító a tevékenységének befejezését követően úgy hagyja el a helyszínt, hogy az eredeti állapotot nem állítja helyre (nem mossa le a tulajdon tárgyára elhelyezett üzenetét), hanem ezt a tulajdonosnak kell megtennie, akkor ez a helyzet eleve szükségtelenül fogja korlátozni a tulajdonhoz való jogot. Álláspontom szerint ezen szempontnak a tesztbe történő beemelése eleve, minden vizsgálat nélkül a tulajdonhoz való jog javára dönti el a kollíziót, így a fentiekhez hasonlóan a korábbi határozatokban felállított teszt érvényesülését erodálja. Életidegennek tűnik ugyanis, hogy az Alkotmánybíróság tudomásul veszi ugyan, hogy a véleményt nyilvánító a tulajdon tárgyát (a köztulajdont) „használja” véleménye kifejezéséhez, de azt már eleve indokolatlannak és a szükségtelennek tekinti, ha a véleményt nyilvánító a helyszínt úgy hagyja el, hogy a véleményét „ott hagyja” a tulajdon tárgyán. Amennyiben a teszt előírná, hogy a vélemény nonverbális kifejezése csak akkor megengedhető (csak abban az esetben szükséges és arányos a tulajdonhoz való jog korlátozása) ha a tettevel megszólaló „feltakarít-e maga után”, abszurd eredményre jutunk: Nem várhatjuk egy megemlékezés résztvevőitől, hogy a rendezvény végén maguk vigyék el az elhelyezett korszorúikat. Ami vizsgálat tárgya lehet, az a tulajdonban okozott sérelem mértéke: valójában okozott-e tényleges „kárt” a kommunikációs üzenet elhelyezése, a felirat/üzenet eltávolítható-e, és ha igen milyen költségekkel. Találón állapította meg *dr. Varga Zs. András* alkotmánybíró az Abh1.-hez fűzött párhuzamos indokolásában, hogy az adott ügyben a tulajdonos önkormányzat ráutaló magatartásából okkal lehetett arra következtetni, hogy a tulajdonos bizonyos fokú szennyezést eltűr. Más kérdés, hogy a szennyezés eltakarításának költségét a tulajdonos adott esetben jogosan követelhetné a szennyezőtől – a szankcionálás ugyanakkor nem függ össze a takarítási költség megtérülésével.

[79] 2. Szintén fontos körülmény, hogy az indítványozók cselekménye közügyekkel összefüggő kritikaként volt értékelhető. A PKKB és a másodfokú bíróság az indítványozók cselekményének megítélése során annak közéleti kritikai jellegére is figyelemmel volt, ugyanakkor álláspontom szerint a határozat ezt a szempontot nem értékelte megfelelően. Számos más közterületi járdaszakaszon vagy aszfaltfelületen helyeznek el időről időre különböző feliratokat, rajzokat (lemosható krétával vagy festékkel, de akár vízbázisú, száradás után nehezen eltüntet-

hető festékekkel is), amelyekkel szemben a szabálysértési hatóságok nem, vagy csak kivételesen lépnek fel. Ezzel összefüggésben fontos kiemelni a jelen ügy kapcsán (hasonlóan az Abh1.-ben kimondottakhoz – lásd: Abh1., Indokolás [371]), hogy az eljáró bíróságok pusztán azért kezelték másképp az indítványozók cselekményét a fentiekben felhozott esetekhez képest, mivel az indítványozói cselekménynek megállapítható volt a véleménynyilvánításához kapcsolódó jellege. Ha hasonló festékekkel ugróiskolát rajzoltak volna egy óvodai csoport számára, aligha került volna sor szabálysértési eljárásra. Az ügy körülményei alapján akár az a következtetés is levonható, hogy az indítványozókat kifejezetten azért szankcionálták, mivel közéleti kérdésben véleményüknek az adott módon adtak hangot. A közügyek szabad megvitatásának értéke éppen ellenkező megközelítést igényelt volna a hatóságoktól és a bíróságtól: közéleti kérdésben kifejezésre juttatott véleményt, amikor a kifejezés módja ténylegesen nem károsítja meg a tulajdon tárgyát, nem kisebb, hanem nagyobb toleranciával kell kezelni, mint egy ugróiskolát.

- [80] 3. Kétségtelen, hogy egy szabálysértésnek vagy bűncselekménynek minősített cselekménnyel szemben nem lehet parttalanul a véleményszabadság sérelmére hivatkozni. Azonban egy kommunikációs célú cselekmény megítélésakor a bíróságoknak vizsgálniuk kell a véleményszabadság szempontját, amikor büntető jellegű szankciót mérlegelnek. A mérlegelés során fokozott körültekintéssel kell vizsgálni, hogy megállapítható-e a cselekmény társadalomra veszélyessége. Ha arra a következtetésre jut az eljáró bíróság, hogy az Abh2.-ben felállított teszt szerint van azonosítható kommunikációs üzenet, és a teszt többi feltétele is teljesül, valamint a szankcionálás kifejezetten a véleményközlés, illetve annak módja miatt kerülne sor, akkor ugyan csak kivételesen, de megállapítható lesz a véleményszabadság elsőbbsége az állam büntetőhatalmának érvényesítésével szemben. Önmagában egy cselekmény formális tényállásszerűsége nem jelenti társadalomra veszélyességét. A társadalomra veszélyességet a bíróságnak külön értékelnie kell – ha egy cselekedet az alapjoggyakorlás védett körébe tartozik, társadalomra veszélyessége sem állapítható meg. Adott esetben a bíróságnak fel kellett volna ismernie az azonosítható, közéleti, kommunikációs tartalmat, és a „kár” mértékét figyelembe véve a társadalomra veszélyesség hiányát kellett volna megállapítania. A bíróság ezzel olyan helyzetben alkalmazta a tényállást, ami annak rendeltetésétől idegen. Ettől elkülöníthető, magánjogi kérdés lenne a (köz)tulajdonnal kapcsolatban keletkezett költségek megtérítésére vonatkozó felelősség érvényesítése, ez azonban nem volt tárgya a jelen eljárásnak.
- [81] 4. Az indítványozók könnyen letisztítható módon készítették a feliratukat, amelyek nem okoztak visszafordíthatatlan károsodást, de még számottevő nehézséggel eltávolítható szennyeződést sem az aszfalt felületében, következésképpen véleménynyilvánításuk nem okozott aránytalan sérelmet a (köz)tulajdon tárgyában. Így összességében, álláspontom szerint a támadott bírói döntés megsemmisítése lett volna indokolt, tekintettel arra, hogy az eljáró bíróság a véleménynyilvánítás szabadságának és a tulajdonhoz való jognak a kollízióját nem az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában kialakított tetteles véleménynyilvánítás tesztje alapján ítélte meg.

Budapest, 2023. december 19.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

- [82] A különvélemény 3. és 4. pontjához csatlakozom.

Budapest, 2023. december 19.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

- [83] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2023. december 19.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3642/2021.